

Intentionspapir: Fælles politisk retning for overvægt i Midtjylland

Dette intentionspapir rammesætter den fremadrettede fælles prioritering i den midtjyske region ift. indsatserne målrettet både forebyggelse af overvægt og behandling af svær overvægt mellem Region Midtjylland, kommunerne og PLO Midtjylland. Med 'vi' menes derfor alle tre parter.

Overvægt som fælles fokusområde

Overvægt er det næste fælles fokusområde, vi tager fat på under indsatsområdet fælles investering i forebyggelse i regi af sundhedsaftalen 2019-2023. Det gør vi, fordi flere og flere borgere lever med moderat og svær overvægt. Således havde hver tredje borger over 16 år i Midtjylland i 2017 moderat overvægt (BMI mellem 25 og 30) og hver sjette svær overvægt (BMI 30 eller over)¹. Tilsammen var det næsten ½ mio. midtjyder, der i 2017 levede med moderat eller svær overvægt. Forekomsten af moderat og svær overvægt blandt voksne har været stigende de sidste mange år og den forventes fortsat at stige. Retter vi fokus mod børnene ses ligeledes en stigning i forekomsten af overvægt. Eksempelvis lever 14 % af de børn, der starter i skole i dag, med overvægt, heraf 3% med svær overvægt, og allerede i 14-15-års alderen er det hver femte af de midtjyske unge, der lever med overvægt, heraf 4% med svær overvægt². Samtidig ses en betydelig social ulighed i moderat og svær overvægt med de højeste forekomster blandt børn, unge og voksne med lav socioøkonomisk position. Det betyder konkret, at forekomsten af overvægt blandt børn og unge stiger med forældrenes faldende uddannelsesniveau. Samtidig stiger forekomsten af svær overvægt blandt voksne med faldende uddannelsesniveau.

Svær overvægt er ofte forbundet med flere samtidige sundhedsmæssige udfordringer, stigmatisering, mobning og diskrimination. For den enkelte borger kan svær overvægt derfor have en lang række konsekvenser ift. trivsel, sundhed og sygelighed. Borgere med svær overvægt har bl.a. en øget risiko for at udvikle følgesygdomme, som fx type 2 diabetes, hjertekarsygdomme, forskellige former for kræft, søvnapnø, forhøjet blodtryk, problemer med led og bevægeapparatet, psykiske lidelser mv. Samtidig betyder den sociale ulighed i sundhed, at sociale og sundhedsmæssige udfordringer ophobes i grupper med færre ressourcer, hvilket øger risikoen for sygdom og tidlig død, og samtidig gør det vanskeligere at ændre vaner og adfærd.

Ifølge Sundhedsstyrelsen koster svær overvægt samfundet ca. 1,8 mia. kr. i ekstra omkostninger til pleje og behandling. Dertil kommer et årligt tab på omkring 10 milliarder kroner som følge af tabt produktion.

Der er derfor god grund til fælles fokus på at vende udviklingen i forekomsten af svær overvægt i befolkningen, hvor det er afgørende for den enkeltes trivsel, sundhed og sygelighed, og for folkesundheden generelt.

Da vi ikke kan løse alle udfordringer på en gang, vil vi fokusere der, hvor vi vurderer, at vi sammen kan gøre den største forskel. Her finder vi det helt afgørende, at vi sætter alle gode kræfter ind på at vende den stigende udviklingskurve blandt børn og unge. Det gør vi, da vi ved, at børn og unge udgør en særlig målgruppe i forebyggelsen af udviklingen i overvægt over tid – hvor vaner ofte grundlægges med risiko for

¹ Hvordan har du det? 2017

² Overvægt og svær overvægt blandt danske børn og unge. Forekomst og sociodemografisk fordeling. Statens Institut for Folkesundhed 2020

at bære dem med ind i voksenlivet og til næste generation. Forebyggelse af overvægt blandt børn og unge vil derfor også bidrage til at forebygge overvægt i voksenlivet og forebygge overvægt i næste generation af børn og unge.

Vi prioriterer derfor en målrettet fælles indsats i Midtjylland for børn og unge ift. forebyggelse af, at overvægt opstår, at overvægt udvikler sig til svær overvægt og at svær overvægt reduceres.

Fælles ambition og målsætning

Forebyggelse af overvægt kræver et langsigtet og vedholdende fokus. Og vi er helt bevidste om, at det ikke er en udvikling, der er mulig at vende inden for få år. Vi er derfor enige om at være ambitiøse med en fælles målsætning om, at vi vil se en reduktion i andelen af overvægt og svær overvægt hos børn og unge (op til 25 år) i løbet af de næste 5-10 år.

Fælles målsætning: Vi vil reducere andelen af børn og unge med overvægt og svær overvægt i Midtjylland

En fælles opgave

Borgernes sundhed er et fælles ansvar, og vi har derfor alle tre parter et ansvar, når det drejer sig om forebyggelse af at overvægt opstår eller udvikler sig til svær overvægt – særligt når det drejer sig om børn og unge. Vi har dog forskellige roller, og kan byde ind med forskellig ekspertise og kompetencer. Hvor kommunerne typisk står for sundhedsfremme- og forebyggelsesinitiativer i borgerens nærmiljø, har de praktiserende læger og hospitalerne en vigtig rolle i at agere proaktivt og forebyggende ved tidlig opsporing og henvisning til kommunale forebyggelses- og behandlingstilbud eller til videre behandling i regionalt regi. Desuden kan hospitalet understøtte kommuner og praktiserende læger med specialiseret ekspertise og sparring.

Foruden kommuner, region og almen praksis er civilsamfundet og staten vigtige aktører. Staten ift. strukturelle tiltag via lovgivning og afgifter. Civilsamfundets frivillige foreninger og organisationer, fordi de er tæt på borgernes hverdagsliv og dermed kan være med til at formidle oplysninger om lokale tilbud eller udbyde en sundhedsfremmende- og forebyggende aktivitet.

I bestræbelsen på at nå vores målsætning vil vi have fokus på at forebygge, at børn og unge udvikler overvægt og svær overvægt, og samtidig sætte ind med de mest effektfulde indsatser til de børn og unge, som allerede har udviklet svær overvægt. Vi vil samtidig have et særligt fokus på, at indsatserne har det dobbelte sigte med at hjælpe til forebyggelse og behandling af overvægt samt modvirke stigmatisering. Vi sætter derfor gang i nedenstående fire spor. Vi vil i arbejdet med de fire spor inddele målgruppen børn og unge i meningsfulde alderskategorier.

Udgangspunkt i nuværende indsatser - hvad gør vi i dag?

At forebygge overvægt er ikke en ny dagsorden, og vi gør hver især en indsats i dag, som i lyset af udviklingen bør efterses og justeres. Derfor vil vi, som udgangspunkt for det kommende fælles arbejde,

starte med at danne os et overblik over de kommunale og regionale indsatser/tilbud, som vi har i dag i Midtjylland målrettet børn og unge samt voksne med overvægt og svær overvægt og effekterne af dem.

Borgernes perspektiv

Årsager til overvægt og svær overvægt er meget komplekse og der er endnu meget vi ikke ved om mekanismerne bag, at nogen udvikler overvægt og andre ikke. Vi ved dog at en sund livsstil defineret meget bredt med både mad, fysisk aktivitet, mental sundhed og søvn alle har betydning for at sikre sund vægtudvikling. Vi vil derfor i arbejdet tage udgangspunkt i børn og unges og deres omgivers perspektiver og syn på, hvad der er på spil, og hvad der set fra deres stol skal til for at reducere forekomsten af overvægt.

Videns- og dataopbygning

Til trods for omfattende forskning de seneste årtier i årsager til overvægt og muligheder for forebyggelse påpeger bl.a. Vidensrådet for forebyggelse, at der ikke er solid evidens for, hvilke indsatser der effektivt kan forebygge udvikling af overvægt og svær overvægt blandt børn og unge. Vi sætter derfor gang i et spor om videns- og dataopbygning med henblik på at opnå viden om effekt af indsatser, der allerede er i gang i den midtjyske region. Vi vil arbejde hen imod fælles datagrundlag for at opnå større sammenlignelighed på tværs og vi vil arbejde ud fra et princip om, at det "skal være nemt" at dele data.

Videndeling og spredning af indsatser, der viser god effekt

Når vi har et godt overblik over, hvad der er af indsatser, og vi får opbygget bedre kendskab til, hvad der virker, vil vi se på muligheden for at kunne bruge samme koncept andre steder. Til at understøtte spredning og vidensdeling vil vi etablere et tværfagligt og -sektorielt netværk mellem kommuner, region, praktiserende læger og civilsamfundsaktører.

Forankring

Den fælles indsats forankres politisk i Sundhedskoordinationsudvalget og fremadrettet i det nye Sundhedssamarbejdsudvalg. Administrativt forankres indsatsen i Sundhedsstyregruppen, og den fælles retning omsættes konkret i det lokale klyngesamarbejde.

Vi ved, at forebyggelse af overvægt kræver et langsigtet og vedholdende fokus, og arbejdet med de fire spor igangsættes som en agil og iterativ proces. Det betyder, at vi løbende opbygger viden som trædesten for de næste skridt og beslutninger, hvorfor Sundhedskoordinationsudvalget/Sundhedssamarbejdsudvalget løbende vil blive involveret med henblik på at træffe de nødvendige politiske beslutninger.

Den fælles opgave

